

CRÍTICA LITERÀRIA

Emigdi Subirats
escriptor

Lletra de dones ilercavones

L'any 1971 Zoraida Burgos (Tortosa, 1933) publicava el poemari *D'amors, d'enyors i altres coses*, amb què donava el tret d'inici a una carrera literària que hauria de merèixer el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. És una de les pioneres veus literàries de dona de casa nostra. Cinc dècades després, el panorama ha canviat radicalment. A hores d'ara ens trobem amb tot un esclat poètic de rail femenina. Són un fet els reconeixements a poetes veteranes com Mari Chordà (Amposta, 1942), que acaba de publicar el poemari *No com un sol*, Cinta Massip (Tortosa, 1961) i Cinta Mulet (Horta de Sant Joan, 1958). Paral·lelament, altres poetes han rebut guardons arreu dels Països Catalans i han consagrat, així, llur univers poètic, verbigràcia: Carme Cruelles (la Ràpita, 1971), amb *Caldrà la pluja o Alè de núvol*; la tortosina Conxita Jiménez, amb *El gest d'Yrit o El bres de les fargues*; o Montse Boldú (Tortosa, 1962), amb *Vestits de flors per a una dama nua*.

Quant a l'àmbit narratiu, primerament destaquen dos escriptors veteranes i prolífiques. Francesca Aliern (Xerta, 1943) acaba de publicar *Aigua molla*, una revisió acurada d'uns contes publicats al

tombant de la nova centúria. Carme Meix (Gandesa, 1937), que és autora de novel·les com *Els Cims invencibles* o *La Dansada*, ha tret a la llum *L'encesa de l'alba*.

Respecte a generacions posteriors, ens trobem amb un ampli ventall de narradores. Marta Tena (la Sénia, 1966) ens aporta una de les novel·lats destacades de Sant Jordi, *Murs d'aigua*. La novel·la de Mercè Falcó (Barcelona, 1964, resident a Xerta) és *La muntanya líquida*. Núria Morera (Benissanet, 1977), amb la seua primera novel·la *El desordre dels cossos*, s'emportava el premi de narrativa Ribera d'Ebre. Teresa Bertran (Amposta, 1960) ha tret novel·les com *La missió secreta*. Silvia Mayans, resident a Arnes, amb *La drecera de Caïm* fa un pas més dintre de la novel·la negra. Montse Banegas (Flix, 1974) publicava dos novel·les de pes: *Una dona incòmoda* i *Dobles parelles*. Pilar Romera (Ribera-roja d'Ebre, 1968) es consolidava amb *Els impostors*. Elena Solé (Arnes, 1965) ha publicat quatre novel·les, la darrera de les quals, *Tots som el secret d'algué*. L'advocada Fàtima Beltran (Tortosa, 1977) va estrenar-se amb *¡Bienalados*. La mestra Montse Boldú (Tortosa, 1962) accelera la

carrera lletrada amb la primera novel·la, *Amor en blanc i negre*. Les vinarossenques Elena Fora (1960), amb *Els silencis del carrer de l'arc*, i Conxa Solans (resident a Molins de Rei), amb *El llarg camí del sol i Razón de estado*, han entrat amb força a l'univers literari ilercavó. Les matarranyenques Mèrxer Llop (Nonasp, 1957), autora de *Ressò en l'obscuritat i Silberti*, i Cari Ariño (Maella, 1958) amb *El batec del temps* i *La roda de l'oblit*, hi han afegit el seu granet de sorra.

Dos autores cabdals de les nostres lletres són Cinta Arasa (Jesús, 1976), prolífica quant a títols de narrativa infantil, autora de grans relats, com *Paraules, flors i pólvora*, *Vaig fer la maleta un dia de juny i Escalles avall*; i Marta Rojals (la Palma d'Ebre, 1975) que s'ha convertit en una escriptora estel·lar després de l'èxit amb *Primavera, estiu, etcètera*, de 2011, i que acaba de treure un recull d'articles, *No siguis pobre!*

Al capdavant, durant els darrers anys també hem vist l'aparició de tot un seguit de novel·listes que pertanyen a la generació de les novíssimes, que ja han rebut crítiques notables arreu de la geografia catalana: Cinta Farnós (el Perelló, 1986) amb *Geosmina*;

Laia Viñas (Xerta, 1987) amb *Les Closques*; Susanna Lizárraga (Amposta, 1985) amb *La carta oculta*, i Maria Climent (Amposta, 1985), amb *Gina*.

N'hauríem d'incloure unes quantes més que han tret una novel·la, aquest 2023: Cristina Fornós (Móra d'Ebre, 1980) amb *La Terra del silenci trencat*; Laura Fabregat (les Cases d'Alcanar, 1991) amb *La vida per dins*; Clàudia Pallisé (Tivissa, 1997), amb *Aquest cos meu i nostre*; i les tortosines Cinta Canalda amb *Pell ardent* i Maria Gas de Cid amb *Dones que viviu a la tempesta*.

En l'àmbit de la narrativa curta, Gemma Pellissà (Tivenys, 1986) queva publicar el recull *Glopades de riu*, sobretot s'ha especialitzat en els estudis literaris a escala universitària. En aquest darrer àmbit també està apuntant fort Agnès Camatxo (Alcanar, 2000). Quant als estudis lingüístics, destaquem la trajectòria d'Àngela Buj (Vinaròs, 1964, resident a Alcanar), mentre que als històrics destaca Victòria Almuni (la Sénia, 1962).

En l'àmbit de la literatura infantil i juvenil, ens trobem amb l'obra prolífica d'Estrella Ramon (Tortosa, 1964), l'aportació de Montse Pallarès (Roquetes, 1950) amb *El*

viatge de la Bruna, la col·lecció de les Germanes Besolí amb les *Contalles de Muniato*, o Irene López amb *La Flamenca Emma*.

Pel que fa a la dramaturgia, comptem amb Marta Momblant (resident a Beseit) o la jesusenca Olga Besolí, que també es dedica a la narrativa i als guions cinematogràfics. En l'àmbit periodístic hem de fer esment dels estudis de Marina Pallàs (Tortosa, 1991) i Irene López (Tortosa, 1998).

Han vist la llum brillants apunts biogràfics obra de: Amàlia Roig (Vinaròs, 1959) sobre el científic Alfred Giner Sorolla; Alicia Coscollano (Benicarló, 1966) sobre el pianista Carles Santos; l'ampostina Núria Gil sobre l'escultora Cinta Sabaté i l'artista Mari Chordà; i Montse Castellà (Tortosa, 1976) sobre la poeta Zoraida Burgos.

Per rebat, en l'àmbit de la no ficció tenim novel·lats força interessants: *Costums de Tortosa*, d'Àngels Massip; *Discoteca Contacte*, de Marina Pallàs i Quim Panisello; *Lexili en nom de dona*, d'Alicia Gamundi i M. Josep Altadill; *Quatre benifalletencs als camps nazis*, de Mireia Margalef; *Doblement oblidades*, d'Anna Sospedra o *La Cui-na de les Terres de l'Ebre*, de M. Carme Queralt.